

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА
СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**
підготовки здобувачів
другого (магістерського)
рівня вищої освіти
(вказати рівень вищої освіти)
спеціальності 033 Філософія
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою
Філософія
(назва освітньої програми)
мова навчання: українська

Слов'янськ
2021 р.

УДК 378.016:(1+3)](072)

М54

Укладачі:

- кандидат філософських наук, доцент **Степанов В.В.**

Рецензенти:

- доктор філософських наук, професор кафедри охорони праці та екологічної безпеки ННПП УПА Богданова Н.Г.

- доктор філософських наук, професор кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін, Донбаського державного педагогічного університету Ємельяненко Г.Д.

Відповідальний за випуск: доктор філос. наук, проф. **Мозговий Л.І.**

«Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін» : навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів **другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 033 Філософія** / уклад.: В.В. Степанов . – Слов'янськ: ДДПУ, 2021. – 54 с.

«Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін» навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи розроблено як інноваційна за своєю суттю структурна рекомендацій, дозволила об'єднати як традиційні підходи в організації викладання дисципліни, так і новітні високотехнологічні, які активно використовуються в провідних університетах світу. Відмітною рисою рекомендацій є те, що укладач значну увагу приділяє підвищенню технологічності викладання філософії та суспільних дисциплін, яка базується на компетентнісному й інноваційному підходах. У посібнику дістала своє відображення методика використання ігрових технологій та розробка кейсів із суспільних дисциплін, що дозволяє максимально наблизити викладання філософії до вимог Болонського процесу.

Зручність та системність рекомендацій дозволить використовувати їх при підготовці до практичних занять, складанню заліків та іспитів, для здобувачів, аспірантів і викладачів філософських факультетів вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, а втім, і викладачі філософії та суспільних дисциплін середніх шкіл знайдуть у ньому багато цінного для себе.

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою університету (протокол № 7 від 28.05.2021 р.)

З М І С Т

1. ВСТУП.....	4
2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
3 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	13
4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	14
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	20
6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ.....	23
7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	25
8. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	26
9. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ (завдання для поточного контролю).....	39
10. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	40
11. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СПІВБЕСІДИ З ДИСЦИПЛІНИ.....	43
12. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕРМІНІВ.....	45
13. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	53

1. ВСТУП

«Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін» є дисципліною, яка грає важливу роль у формуванні майбутнього викладача філософії та суспільних дисциплін, його творчого мислення та ерудиції. Дисципліна викладається здобувачам магістратури – майбутнім науковцям, мислителям, педагогам, працівникам адміністративної і соціальної сфери.

Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін виконує цілий ряд соціальних функцій: пізнавально-евристичну, світоглядну, нормативно-мислительну, ідеологічно-оціночну, пропедевтико-виховну, інформаційну, котрі підвищують культуру мислення майбутнього магістра, рівень його освіченості і професійної кваліфікації. Рекомендації допоможуть здобувачам-магістрантам організувати свою роботу з оволодіння системою знань з методики викладання філософії та суспільних дисциплін, які широко використовуються в педагогічній практиці та практичній науковій роботі для вирішення педагогічних завдань та науково-освітніх проблем.

Основна ідея рекомендацій з методики викладання філософії та суспільних дисциплін, полягає в системному, послідовному вивченні, розширенні і закріпленні здобувачами магістратури різних тем з матеріалу навчальної дисципліни. Відповідно до цього, у ньому визначена мета і основні завдання методики викладання філософії та суспільних дисциплін. Розроблено тематичний план дисципліни, програму її викладання, теми лекції і практичних занять, рекомендована література, питання до екзамену.

Рекомендації включають двадцять тем з практичних занять і контрольні питання, підготовлено відповідно до програми Державного стандарту з напрямку «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін».

Мета навчальної дисципліни «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін» - сформувати у здобувачів систему знань, умінь і навичок філософсько-наукового аналізу процесів і явищ незалежно від того, в якій галузі вони будуть працювати – в сфері науки чи освіти. Оволодіння магістрами програмними компетентностями: інтелектуальної комунікації, вправності мислення, мовно-текстологічної здатності, критичності і самокритичності, докладному знанню і розумінню методики викладання філософії та суспільних дисциплін. Ґрунтовне пізнання проблематики і методології філософії та суспільних дисциплін. Навчання здобувачів основним філософським методологіям та методам викладання дисциплін. Знання методологічної та методичної філософсько-наукової теорії допоможе молодим ученим легко включатися у професійну діяльність, втілювати наукові знання у практичну площину, сприятиме розвитку раціонального творчого мислення.

Основна мета курсу «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін» - розвинути у здобувачів магістрантів, саму здатність викладацької роботи, ввести їх у світ головних принципів і методик

викладання різних філософських та суспільних дисциплін, озброїти їх теоретичними знаннями про форми, методології і методи викладання.

Завдання курсу: глибоке оволодіння здобувачами знаннями, які допомагають в процесі викладацької роботи, робити наголос на видимих філософських істинах та суспільних доктринах дисциплінах. Та аналізувати все науково неясне, суперечливе та бездоказове. Навчитися ефективно використовувати аудиторний час для лекційних і практичних занять на практиці. Володіти предметним матеріалом в процесі читання лекцій і проведення практичних занять.

Структура і зміст дисципліни

Кількість годин за навчальним планом

Всього - 150 годин, аудиторні заняття - 80 годин.

Підсумкова звітність - іспит.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 150 години /5 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Вступ до методології та методики викладання філософії та суспільних дисциплін

Предмет, структура та завдання курсу «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін». Мета, завдання дисципліни, компетенції, яких має набути здобувач у результаті її вивчення. Методи навчання. Методи оцінювання. Методичне забезпечення.

Гуманітарна освіта в Україні. Гуманітарні дисципліни у вищих навчальних закладах. Пріоритет філософії та суспільних дисциплін в сучасній вищій школі. Взаємозв'язок змісту та логіки загального курсу з філософії і суспільних дисциплін. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти: освітньо-кваліфікаційні рівні, професійно-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійна програма та державні стандарти освіти. Гносеологічний зміст методики. Методологія, методи викладання. Структура методики та її місце в навчальному процесі. Концептуальний апарат методики. Основні принципи методики.

Взаємозв'язок педагогіки, дидактики та методики. Навчання, викладання, учення. Учбовий процес як єдність виховання, викладання, учення. Структурний та функціональний аспекти учбового процесу. Сучасні філософські методологічні засади систематизації основних принципів навчання та виховання. Моделі систематизації основних предметів навчання та виховання.

Наукові засади методики викладання філософських та суспільних дисциплін. Психолого-педагогічні засади методики викладання філософських та суспільних дисциплін. Науково-педагогічні засади методики викладання філософських та суспільних дисциплін. Логічні засади методики викладання філософських та суспільних дисциплін.

ТЕМА 2. Актуальні проблеми методики викладання «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін».

Проблеми викладання філософії та суспільних дисциплін у сучасних умовах. Феномен філософського знання. Філософія – квінтесенція культури. Формування філософсько-гуманітарної культури особистості. Особливості викладання філософії та суспільних дисциплін на різних рівнях підготовки: бакалаврат, спеціаліст, магістратура, аспірантура. Викладання філософсько-гуманітарних дисциплін у світі та Україні. Викладання філософії і суспільних дисциплін як професійна діяльність, багатоманіття функцій: освітня, виховна, дослідницька, організаторська; особистість викладача філософії як не отъемлимий елемент навчального процесу; авторський стиль викладання. Проблеми викладання загального курсу «Філософія».

Історичні особливості викладання філософії та суспільних дисциплін. Викладання філософії у Давній Греції. Перші філософські школи. Викладання схоластики. Філософія у старій Україні. Києво-Могилянська академія новий тип вищої школи в Україні. Феномен духовно-академічної філософії. Становлення університетської освіти та науки. Викладання філософських та суспільних дисциплін і розвиток філософської думки у навчальних закладах, наукових установах і товариствах УСРР. Філософські інтенції в Університеті Св. Володимира. Філософія на послугах наук. Особливості викладання філософії та суспільних дисциплін у радянський період та їх вплив на сучасність. Трансформація змісту навчального курсу з філософії та суспільних дисциплін у пострадянський період.

Проблеми методичного забезпечення викладання філософських та суспільних дисциплін. Методичне забезпечення в умовах інформаційної революції: нові можливості та проблеми їх реалізації. Нові вимоги до методичного забезпечення навчальних курсів в умовах болонського процесу. Проблеми перехідного періоду.

ТЕМА 3. Система методичного забезпечення навчального процесу.

Основні елементи системи методичного забезпечення навчального процесу. Методичний аспект єдності аудиторної та позааудиторної роботи при вивченні філософії та суспільних дисциплін. Інформаційно-керуючі, коректуючі та контролюючі функції засобів методичного забезпечення навчального процесу. Базовий та супутні рівні системи методичного забезпечення навчального процесу. Нормативні вимоги до методологічного і методичного забезпечення навчального процесу.

Організаційний рівень методологічного і методичного забезпечення навчального процесу. Основні форми та функції методичного забезпечення навчального процесу. Розподіл функцій методичного забезпечення навчального процесу в межах організаційної структури системи освіти: міністерство, ректорат, деканат, кафедра. Навчально-методичний комплекс дисципліни. Навчальна програма з загального курсу філософії та суспільних дисциплін. Робоча програма з загального курсу філософії її особливості.

Співвідношення базових та авторських програм курсів з філософії та суспільних дисциплін. Алгоритм формування методичних вмінь та навичок. Організація навчального процесу як елемент методичного забезпечення навчального процесу.

Інформаційне забезпечення навчального процесу. Основні види інформаційних ресурсів: текстуальні, електронні, комунікативні. Форми інформаційного забезпечення навчального курсу: інформаційні бази, списки основної та додаткової літератури, допоміжні матеріали. Навчальна література як основне джерело інформації. Її класифікація, первісні тексти, підручники, посібники, методичні розробки, робочі матеріали. Підручник, його структура та зв'язок з програмою загального курсу з філософії і гуманітарними курсами. Критерії визначення якості підручника. Навчальні посібники з загального курсу «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін»: функції, критерії відбору, рекомендації. Ефективність застосування методичних розробок. Зростання ролі Інтернет-ресурсів.

«Технологічний» рівень забезпечення навчального процесу. Основні моделі та методи викладання філософії та суспільних дисциплін. Загальні методичні принципи викладання філософії та суспільних дисциплін. Багатоманіття методичних прийомів та проблема їх адекватного й ефективного застосування. Функціональний, факторний та ситуативний підходи до формування методичної моделі навчального курсу.

ТЕМА 4. Основні методи викладання філософських та суспільних дисциплін.

Впровадження кредитно-модульної системи організації навчання. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти. Адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу. Формування змісту модулів навчальної дисципліни. Створення умов для організації модульного навчання. Кредитно-трансферна технологія навчання.

Методи формування професійних якостей у вищій школі. Критерії педагогічної майстерності. Класифікація методів навчання. Формування типу мислення та мотивація учення. Мета, функції, форми та засоби викладання філософії та суспільних дисциплін.

Види навчання. Догматичне навчання. Пояснювально-ілюстративне навчання. Репродуктивний стиль навчання. Проблемне навчання. Програмоване навчання. Творчий стиль навчання. Зміна мотивації пізнавальної діяльності: від догматики до інтелектуальних мотивів.

Принципи проблемного та модульного викладання філософії та суспільних дисциплін. Проблемний та модульний підхід засвоєння філософсько-гуманітарного знання. Методичний потенціал проблемних ситуацій і учбових проблем. Основні форми проблемних ситуацій. Питання як логічна форма визначення проблеми. Аргументація: єдність методологічного, соціального, психологічного та методичного аспектів.

Утворення в навчальному процесі проблемних ситуацій, вирішення і розв'язання проблеми.

Способи організації викладання філософії та суспільних дисциплін.

Аудиторні та позааудиторні заняття.

Словесні, наочні, практичні методи навчання.

Активні методи навчання.

Організаційні методи навчання: викладання філософії та суспільних дисциплін, як творчий вияв, культура, мислення викладача, і викладання філософії та суспільних дисциплін, як праця над авторськими теоріями та філософськими поняттями.

Урахування профілю підготовки фахівців у викладанні філософських та суспільних дисциплін. Проблема урахування профілю у викладанні філософських та суспільних дисциплін. Зв'язок викладання філософських та суспільних дисциплін із профілем вищого навчального закладу, факультету, спеціальності. Розкриття методологічного значення категорій філософських та суспільних дисциплін для профільних наук вищого навчального закладу, факультету, спеціальності. Аналіз філософських та правових проблем профільних наук на заняттях з філософських дисциплін. Організація науково-дослідної роботи здобувачів з проблематики філософських та суспільних дисциплін. Урахування профілю підготовки фахівців у різних формах контролю знань здобувачів із філософських та суспільних дисциплін. Умови профілювання.

Методичні підходи до моделювання та структурування кейсів (ситуаційних вправ) і застосування їх у формуванні професійних умінь майбутнього викладача філософії та суспільних дисциплін.

Види інтерактивних лекцій: лекція з запланованими помилками, проблемна лекція, лекція удвох, лекція-візуалізація, лекція-прес-конференція, лекція-діалог. Кейс-методи.

ТЕМА 5. Види та прийоми активізації процесу навчання викладання філософії та суспільних дисциплін.

Використання сучасних освітніх технологій. Основні характеристики педагогічних технологій є: предметність; цілеспрямованість; функція, що змінює та впливає; процесуальність; структурність і цілісність; результативність. Комунікативні технології. Інформаційні технології. Технологія конкретного навчання. Інтенсивні освітні технології.

Застосування сучасних технічних засобів у процесі навчання. Дидактика визначає засоби навчання (ЗН) як допоміжні матеріальнотехнічні засоби з їх специфічними дидактичними функціями, тобто усі пристрої, джерела, які допомагають викладачеві вчити, а студенту вчитися, й отже слугують предметною підтримкою в організації навчального процесу. Технічні засоби навчання (ТЗН) – обладнання й апаратура, що застосовуються в навчальному процесі з метою підвищення його ефективності. Використання комп'ютерів у навчальному процесі. Мультимедійна технологія забезпечується наявністю певних технічних (апаратних) пристроїв: комп'ютера (ноутбука), аудіо-

пристрою (динаміка), монітора (як правило він присутній у комплектації комп'ютера). Інтерактивна дошка – SMART Board – це сенсорний інтерактивний екран, що підключається до комп'ютера.

Дистанційне навчання як самостійний елемент сучасної підготовки здобувачів. Характерними рисами дистанційної освіти є: гнучкість і модульність; економічна ефективність; координаційна роль викладача; спеціалізований контроль якості освіти; використання спеціалізованих технологій і засобів навчання. Моделі дистанційного навчання через Інтернет.

Активізація процесу навчання за допомогою проведення ділових ігор.

Організація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів з використанням нових інформаційних технологій.

ТЕМА 6. Інноваційні технології, методологія і методи навчання та виховання у ВНЗ.

Поняття про технології в освіті. Технологічний підхід до процесу навчання. Особистісно орієнтована освіта і технології. Гуманістична спрямованість освітніх технологій. Педагогіка співробітництва. Технології колективно-творчого виховання. Процес функціонування педагогічних технологій. Перспективи та проблеми впровадження нових педагогічних технологій у сучасній освіті. Інноваційність у сучасному освітньому просторі. Педагогічна інноватика у структурі наукового знання. Історія виникнення інноваційного навчання. Особливості інноваційної педагогічної діяльності на прикладі викладання філософії та права. Антиінноваційні бар'єри у професійній діяльності педагога та способи їх подолання. Управління інноваційною педагогічною діяльністю. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності. Проблеми втілення освітньої технології у ВНЗ. Предметно орієнтовані технології. Особистісно-орієнтовані технології навчання у ВНЗ. Партнерські технології (технологія співпраці). Організація проблемного навчання. Види інтенсивних технологій. Особливості застосування кейс методу при підготовці здобувачів до інноваційної діяльності.

Групова робота здобувачів. Інноваційні методи навчання у ВНЗ (групові тренінги, мозкова атака, метод синектики, метод вільних асоціацій, метод кейсів та ін). Технології розвитку критичного мислення. Методика проведення дидактичних ігор у контексті педагогічних інновацій. Синанон-метод як засіб підготовки до професійної діяльності в системі «людина-людина». Мікровикладання, як іноваційний метод навчання здобувачів магістратури у ВНЗ.

ТЕМА 7. Вдосконалення навчальних досягнень здобувачів, контроль і самоконтроль при вивченні філософії та суспільних дисциплін.

Зростання ролі самостійної роботи здобувачів в умовах кредитно-трансферної системи навчання. Роль самостійної роботи здобувачів у

навчальному процесі. Принципи активізації учбово-пізнавальної діяльності. Види активності в навчанні.

Передумови, напрямки та зміст самостійної роботи здобувачів. Етапи розгортання потенціалу особи: самооцінка, самоосвіта, самовиховання. Структура вільного часу та самостійної роботи здобувачів. Співвідношення індивідуальної та колективної діяльності в умовах самостійної роботи здобувачів.

Основні форми самостійної роботи здобувачів при вивченні філософії та суспільних дисциплін. Підготовка до аудиторних занять, виконання завдань, підготовка письмових робіт. Робота над оригінальними філософськими текстами, та догм (систем інститутів) як основа самостійної роботи здобувачів. Консультація як головна форма забезпечення ефективності самостійної роботи здобувачів. Науково-дослідницька діяльність здобувачів як елемент самостійної роботи здобувачів. Підготовка рефератів. Курсові, дипломні, магістерські роботи здобувачів.

ТЕМА 8. Науково-дослідна робота здобувачів у вищій школі з методики викладання філософії та суспільних дисциплін.

Роль наукової праці в розвитку творчих здібностей здобувачів. Нові вимоги до якості підготовки фахівців, що відповідають потребам сучасного етапу науково-технічного й соціально-економічного розвитку країни. Класифікація науково-дослідних робіт. Теоретичні дослідження. Теоретико-експериментальні дослідження. Експериментальні дослідження.

Етапи науково-дослідної роботи. Освоєння накопичених знань та їх критична оцінка. Програма та методика дослідження. Аудиторна та позааудиторна робота здобувачів. Види і структура самостійної роботи здобувачів. Технологічна організація самостійної роботи здобувачів. Основні характеристики самостійної роботи здобувачів. Цінність нотаток. Створення Map Мислення. Головна особливість творчої особистості – потреба у творчості. Науково-дослідна діяльність у межах навчального процесу є обов'язковою для кожного здобувачів і охоплює майже всі форми навчальної роботи: 1) написання рефератів за науковою літературою з конкретної теми; 2) виконання лабораторних, практичних, самостійних завдань, контрольних робіт, що містять елементи проблемного пошуку; 3) виконання нетипових завдань дослідного характеру в період виробничої практики; 4) розробка методичних матеріалів з використанням дослідних методів; 5) підготовка і захист курсових, дипломних та магістерських робіт, пов'язаних з проблематикою наукових досліджень кафедр.

ТЕМА 9. Методична робота кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

Особливості методичної роботи на рівні кафедри. Основні функції та напрямки роботи кафедри. Комплексний план роботи кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін к та індивідуальний план роботи викладача. Професорсько-викладацький склад кафедри. Організаційні форми реалізації потенціалу викладача філософських та суспільних дисциплін.

Принципи добору: конкурс та договір (контракт). Методична робота викладачів кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін – розробка навчальних програм, текстів лекцій, навчально-методичного комплексу дисциплін, методичних рекомендацій, посібників, підручників, тестових завдань.

Рівні організації науково-методичної роботи кафедри. Структура науково-методичної роботи кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін. Методичні семінари як форма обміну педагогічним досвідом. Теоретичні семінари як форма підвищення наукового рівня викладача. Підвищення рівня кваліфікації викладачів кафедри.

Забезпечення читання спецкурсів з філософії та суспільних дисциплін. Розподіл педагогічного навантаження, обговорення та рекомендація навчальних програм, затвердження робочих програм, контрольні функції.

ТЕМА 10. Методика викладання історії філософії.

Поняття історія філософії. Становлення та розвиток філософської думки в глибоку давнину. Філософський зміст міфів, казок та легенд. Історія філософської думки давньої Індії. Історія філософської думки давнього Китаю. Історія філософської думки давніх Греції та Риму. Історія філософії середніх віків. Історія філософської думки Ренесансу та Реформації. Історія філософії Нового часу. Філософські течії та напрямки ХХ ст. Філософська думка ХХІ ст.

ТЕМА 11. Методика викладання філософії релігії.

Філософська суть релігійної віри. Структура релігієзнавства: філософія релігії, історія релігії, психологія релігії, соціологія релігії, етнологія та географія релігії. Ключові філософські концепції релігії та їх загальна характеристика. Релігія як духовний феномен. Соціальна, психологічна та гносеологічна основа релігії. Походження релігії. Первісні вірування (фетишизм, тотемізм, магія, шаманство, анімізм). Поняття, цілі і функції релігії. Структурні елементи релігійного культу, їх характеристика. Закономірності розвитку релігійних вірувань.

ТЕМА 12 . Методика викладання етики як вчення про мораль.

Особливості і завдання курсу етики. Універсальний характер функціонування моралі. Людська мораль, як планетарне явище. Філософія моральних пошуків особистості, становлення ідеалів, цінностей, світогляду. Вплив моральноетичних цінностей на суспільство та навколишній світ. Історія етичних вчень. Генезис етичних поглядів в давніх: Індії, Китаї, Греції, Римі. Етична думка Візантії, етика Київської Русі. Середньовічна етика, етичні погляди мислителів Ренесансу та Реформації. Етика класицизму. Етичні проблеми просвітництва. Етика ділового спілкування. Історичний розвиток етикету і сучасність.

ТЕМА 13. Методика викладання естетики як наука про прекрасне.

Естетика як наука про становлення і розвиток чуттєвої культури людини. Філософський сенс естетичного процесу. Формування предмета естетика в межах філософського знання. Естетичні проблеми як самостійна

галузь теоретичного знання. Роль О.-Г. Баумгартена в утвердженні естетики як теорії чуттєвого пізнання. Динаміка розвитку уявлень про предмет естетики в умовах ХХ ст. Естетика та філософія, зв'язок предмета філософії та предмета естетики: історична традиція та сучасний підхід. Історія естетичних уявлень. Естетична діяльність та естетична свідомість. Естетичні почуття і духовний розвиток людини. Естетичні категорії.

ТЕМА 14. Методика викладання філософії політики.

Філософський аналіз політичної структури суспільства. Філософський сенс розподілу влади: законодавча, виконавча, судова. Політичні системи та їх філософія правління. Політичні права, норми і цінності. Філософія політичного правління: сутність та зміст. Історія розвитку філософії політичної думки. Поняття, структура і основні типи політичної влади. Методи філософських досліджень політики держави. Політологія в системі суспільних наук. Система методів дослідження політичних дій і рішень політиків. Політика як соціальне явище. Політичні теорії античних мислителів. Розвиток філософії політики в ХХІ ст.

ТЕМА 15. Методика викладання соціальної філософії.

Соціальна філософія: об'єкт, предмет, структура і функції. Філософський сенс законів і категорій соціології. Виникнення та розвиток соціологічної науки. Філософська методика і техніка соціологічних досліджень. Суспільство як соціальна система. Соціальна структура суспільства. Соціалізація як процес засвоєння соціального досвіду. Філософія соціальних конфліктів і шляхи їх розв'язання. Історія соціології.

ТЕМА 16. Методика викладання логіки як філософської дисципліни.

Мислення як предмет вивчення логіки. Філософськологічне розуміння предмету пізнання. Значення і роль логіки для науки і практики. Виникнення логіки і процес її формування. Логіка в Античному світі. Поняття як початкова форма мислення. Логічні операції над поняттями. Судження як основна форма мислення. Основні закони логіки. Загальна характеристика умовиводів. Гіпотеза як форма розвитку знань. Логічні основи теорії філософської аргументації. Мистецтво полеміки. Мова як інформаційна система і засіб вияву логічних форм.

ТЕМА 17. Методика викладання філософії освіти.

Освіта як предмет філософського пізнання. Освіта як історико-філософська проблема. Філософсько-педагогічна думка Сходу. Західна парадигма освіти та її світова значущість. Філософ як ідеал освіченості в Античному світі. Християнський ідеал освіченості. Схоластика як метод навчання. Філософія освіти в Україні. Філософсько-освітня думка братських шкіл. Філософсько-педагогічне вчення Г.Сковороди. Методологічні питання освіти в Західній Європі ХІХ-ХХ ст. Основні методологічні принципи реформи освіти в Україні.

ТЕМА 18. Методика викладання філософії науки.

Філософія науки: предмет, метод, завдання. Методологія наукового пізнання. Методологія – система методів діяльності. Методологія та

філософія. Методологічна функція філософії: сутність, механізм і фактори реалізації. Філософське знання як регулятивні фактори людської діяльності. Істинність філософської методології в науці. Прогностична методологія науки. Головний напрямок науки - від проблем до теорій. Закон – універсальне твердження. Факт – одиничне твердження. Теорія - взаємозв'язок законів. Індуктивний метод в контексті наукових відкриттів. Гіпотетикодедуктивний метод. Аксиоматичний та конструктивістський методи. Прагматичний метод в технічних та гуманітарних науках. Експериментальне знання: якісні і кількісні поняття

ТЕМА 19. Методика викладання філософії культури.

Актуальність культури, її роль і значення в духовних пошуках особистості, становленні її ідеалів, цінностей, світогляду. Культурологія як філософська наука. Історія розвитку культури і науки культурології. Культурологічні парадигми. Принципи класифікації культурної еволюції та її основні етапи. Культура давнього Сходу. Античний світ та його вплив на розвиток культури. Генотипологія середньовічних культур. Ренесансний антропоцентризм. Світо модель Нового часу в європейській культурі. Філософія української культури. Проблеми кризи європейської культури в гуманітарних науках середини XIX-XX ст. та її вплив на всі галузі духовного життя. Філософія творчого підходу до культури XXI ст.

ТЕМА 20. Методика викладання філософії права.

Становлення філософських ідей про людину і її права в давні часи. Державно-правові погляди мислителів Античності. Демократичні права і свободи. Християнські державно-правові ідеї. Філософія абсолютної влади та її обґрунтування. Філософські ідеї держави рівноправних громадян. Філософськоправове вчення в Новий час. Державно-правові концепції представників Просвітництва. Розвиток філософських вчень про державу і право в Україні. Політико-правова ідеологія XX ст. Сучасна філософія права в Україні XXI ст.

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов'язкова	
	Рік підготовки:	
	1- й	1-й

	Семестр	
Загальна кількість годин – 150	3	3
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 40 контактних – самостійної роботи студента –	40 год.	16 год
	Практичні	
	40 год.	14 год.
	Самостійна робота	
	110 год.	120 год.
	Вид контролю: іспит	

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	зокрема					усього	зокрема					
л		п	ла	інд	с.р	л			ла	інд	с.р		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема №1 Вступ до методології та методики викладання філософії та суспільних дисциплін	2	2					2	2					
Тема №2. Актуальні проблеми методики викладання «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін».	2	2					2	2					
Тема №3. Система методичного забезпечення	2	2					2	2					

навчального процесу.												
Тема №4. Основні методи викладання філософських та суспільних дисциплін.	2	2										
Тема №5. Види та прийоми активізації процесу навчання викладання філософії та суспільних дисциплін.	2	2					2	2				
Тема №6. Інноваційні технології, методологія і методи навчання та виховання у ВНЗ.	2	2					2	2				
Тема №7. Вдосконалення навчальних досягнень здобувачів, контроль і самоконтроль при вивченні філософії та суспільних дисциплін.	2	2					2	2				
Тема №8. Науково-дослідна робота здобувачів у вищій школі з методики викладання філософії та суспільних дисциплін.	2	2					2	2				
Тема №9. Методична робота кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін	2	2					2	2				
Тема №10. Методика викладання історії філософії.	2	2										
Тема №11. Методика викладання філософії релігії.	2	2										
Тема №12. Методика викладання етики як вчення про мораль.	2	2										
Тема №13. Методика викладання естетики як наука про прекрасне.	2	2										
Тема №14. Методика викладання філософії	2	2										

політики.												
Тема №15. Методика викладання соціальної філософії.	2	2										
Тема №16. Методика викладання логіки як філософської дисципліни.	2	2										
Тема №17. Методика викладання філософії освіти.	2	2										
Тема №18. Методика викладання філософії науки.	2	2										
Тема №19. Методика викладання філософії культури.	2	2										
Тема №20. Методика викладання філософії права.	2	2										
Усього годин лекцій	40	40					16	16				
Тема №21. Предмет, структура та завдання курсу «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін».	2		2									
Тема №22. Викладання філософії та суспільних дисциплін як професійної діяльності.	2		2									
Тема №23. Принципи активізації учбово-пізнавальної діяльності при викладанні філософії та суспільних дисциплін.	2		2				2		2			
Тема №24. Структура, особливості та функції проведення практичної роботи з філософії та суспільних дисциплін.	2		2									
Тема №25. Інтеграція науково-дослідної	2		2									

роботи викладачів і здобувачів в умовах вищого навчального закладу.												
Тема №26. «Кейс-стадії» в активному й інтерактивному навчанні філософів та гуманітарієв. Методика використання ігрових технологій .	2		2				2		2			
Тема №27. Види контролю оцінювання знань, умінь і навичок у навчальному процесі при викладанні філософії та суспільних дисциплін.	2											
Тема №28 Філософія як система знань і навчальна дисципліна.												
Тема №29 Методи та етапи наукового дослідження в методиці викладання філософських дисциплін												
Тема №30 Педагогічний процес як процес міжособистісної взаємодії та інформаційні технології в навчанні.												
Тема №31 Організація навчальних занять з філософії в навчальних закладах.												
Тема №32 Наочність та використання ТЗН.												
Тема №33 Педагогічні та інформаційні технології												

у викладанні філософії.												
Тема №34 Методи продуктивного навчання.												
Тема №35 Організація перевірки та оцінювання у викладанні філософії.												
Тема №36 Форми перевірки знань при викладанні філософії: колоквіум, залік, підсумкова атестація.						2		2				
Тема №37 Методологічні основи активізації навчального процесу. Інноваційні педагогічні технології активізації навчання						2		2				
Тема №38 Дидактичні основи управління навчально-творчою діяльністю												
Тема №39 Особливості діяльності викладача ВНЗ.						2		2				
Тема №40 Особливості методики викладання філософії (прикладний та теоретичний аспекти).						2		2				
Усього годин практичних занять	40		40				12	12				
Тема №1. Еволюція методики викладання філософи.	5					5	8					8
Тема №2. Методика нормативного навчання.	5					5	8					8
Тема №3. Методика орієнтуючого навчання.	5					5	8					8

Тема №4. Методика продуктивного навчання.	5					5	8					8
Тема №5. Місце методики в гносеологічній класифікації наук.	5					5	8					8
Тема №6. Моделі систематизації основних предметів навчання та виховання.	5					5	8					8
Тема №7. Структура методики як науки.	5					5	8					8
Тема №8. Основні принципи методики викладання філософії.	5					5	8					8
Тема №9. Графічне моделювання у викладанні філософії.	5					5	8					8
Тема №10. Єдність виховання, викладання і учення.	5					5	8					8
Тема №11. Взаємозв'язок змісту і логіки курсу філософії.	5					5	8					8
Тема №12. Взаємозв'язок стратегії навчання і стратегії учення.	5					5	8					8
Тема №13. Основні вимоги до викладача філософії.	5					5	8					8
Тема №14. Класифікація методів навчання. Принцип репродуктивного навчання.	2					2	8					8
Тема №15. Зміст модульного методу	3					3	5					5

навчання. Структура вільного часу і проблема самоосвіти.												
Усього годин СР	70					70	122					12 2
Усього годин	150	40	40			70	150	16	12			12 2

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема №1 Вступ до методології та методики викладання філософії та суспільних дисциплін	2
2.	Тема №2. Актуальні проблеми методики викладання «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін».	2
3.	Тема №3. Система методичного забезпечення навчального процесу.	2
4.	Тема №4. Основні методи викладання філософських та суспільних дисциплін.	2
5.	Тема №5. Види та прийоми активізації процесу навчання викладання філософії та суспільних дисциплін.	2
6.	Тема №6. Інноваційні технології, методологія і методи навчання та виховання у ВНЗ.	2
7.	Тема №7. Вдосконалення навчальних досягнень здобувачів, контроль і самоконтроль при вивченні філософії та суспільних дисциплін.	2
8.	Тема №8. Науково-дослідна робота здобувачів у вищій школі з методики викладання філософії та суспільних дисциплін.	2
9.	Тема №9. Методична робота кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін	2
10.	Тема №10. Методика викладання історії філософії.	2
11.	Тема №11. Методика викладання філософії релігії.	2
12.	Тема №12. Методика викладання етики як вчення про мораль.	2
13.	Тема №13. Методика викладання естетики як наука про прекрасне.	2
14.	Тема №14. Методика викладання філософії політики.	2

15.	Тема №15. Методика викладання соціальної філософії.	2
16.	Тема №16. Методика викладання логіки як філософської дисципліни.	2
17.	Тема №17. Методика викладання філософії освіти.	2
18.	Тема №18. Методика викладання філософії науки.	2
19.	Тема №19. Методика викладання філософії культури.	2
20.	Тема №20. Методика викладання філософії права.	2
	Разом	40

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема №1. Предмет, структура та завдання курсу «Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін».	2
2.	Тема №2. Викладання філософії та суспільних дисциплін як професійної діяльності.	2
3.	Тема №3. Принципи активізації учбово-пізнавальної діяльності при викладанні філософії та суспільних дисциплін.	2
4.	Тема №4. Структура, особливості та функції проведення практичної роботи з філософії та суспільних дисциплін.	2
5.	Тема №5. Інтеграція науково-дослідної роботи викладачів і здобувачів в умовах вищого навчального закладу.	2
6.	Тема №6. «Кейс-стадії» в активному й інтерактивному навчанні філософів та гуманітарів. Методика використання ігрових технологій .	2
7.	Тема №7. Види контролю оцінювання знань, умінь і навичок у навчальному процесі при викладанні філософії та суспільних дисциплін.	2
8.	Тема №8 Філософія як система знань і навчальна дисципліна.	2
9.	Тема №9 Методи та етапи наукового дослідження в методиці викладання філософських дисциплін	2
10.	Тема №10 Педагогічний процес як процес міжособистісної взаємодії та інформаційні технології в навчанні.	2

11.	Тема №11 Організація навчальних занять з філософії в навчальних закладах.	2
12.	Тема №12 Наочність та використання ТЗН.	2
13.	Тема №13 Педагогічні та інформаційні технології у викладанні філософії.	2
14.	Тема №14 Методи продуктивного навчання.	2
15.	Тема №15 Організація перевірки та оцінювання у викладанні філософії.	2
16.	Тема №16 Форми перевірки знань при викладанні філософії: колоквіум, залік, підсумкова атестація.	2
17.	Тема №17 Методологічні основи активізації навчального процесу. Інноваційні педагогічні технології активізації навчання	2
18.	Тема №18 Дидактичні основи управління навчальнотворчою діяльністю	2
19.	Тема №19 Особливості діяльності викладача ВНЗ.	2
20.	Тема №20 Особливості методики викладання філософії (прикладний та теоретичний аспекти).	2
	Всього	40

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість тьгодин
1.	Тема №1. Еволюція методики викладання філософи.	5
2.	Тема №2. Методика нормативного навчання.	5
3.	Тема №3. Методика орієнтуючого навчання.	5
4.	Тема №4. Методика продуктивного навчання.	5
5.	Тема №5. Місце методики в гносеологічній класифікації наук.	5
6.	Тема №6. Моделі систематизації основних предметів навчання та виховання.	5
7.	Тема №7. Структура методики як науки.	5
8.	Тема №8. Основні принципи методики викладання філософії.	5

9.	Тема №9. Графічне моделювання у викладанні філософії.	5
10.	Тема №10. Єдність виховання, викладання і учення.	5
11.	Тема №11. Взаємозв'язок змісту і логіки курсу філософії.	5
12.	Тема №12. Взаємозв'язок стратегії навчання і стратегії учення.	5
13.	Тема №13. Основні вимоги до викладача філософії.	5
14.	Тема №14. Класифікація методів навчання. Принцип репродуктивного навчання.	3
15.	Тема №15. Зміст модульного методу навчання. Структура вільного часу і проблема самоосвіти.	2
	Всього	70

Методи навчання

- лекції;
- практичні заняття;
- складання конспекту;
- підготовка рефератів;
- моделювання та структурування кейсів;
- складання тестів контролю знань, умінь і навичок здобувачів із заданої теми, тощо.

Методи поточного та підсумкового контролю

- поточне тестування на практичних заняттях та в процесі консультативної роботи;
- словесні методи;
- практичні методи;
- наочні методи;
- робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, есе;

Самостійна робота:

- опитування та бесіди на практичних заняттях;
- перевірка виписок, тез та конспектів літературних джерел;
- поточні контрольні роботи.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни “Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін” здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК).

Загальним об'єктом оцінювання знань здобувачів є відповідні частини навчальної програми дисципліни “Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін”, засвоєння якої перевіряється під час ПК.

Завдання ПК – перевірка розуміння й засвоєння навчального матеріалу курсу, здатності осмислити зміст окремих тем, умінь застосовувати отримані знання з дисципліни “Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін” при вирішенні професійних завдань.

Об’єктами ПК знань здобувачів з курсу “Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін” є: – систематичність та активність роботи на лекціях, інтерактивних лекціях, практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань); виконання завдань для самостійного опрацювання; – інші форми робіт. Оцінювання результатів ПК здійснюється викладачем наприкінці вивчення кожної теми. Критеріями оцінювання ПК є: активність та рівень знань при обговоренні питань семінарських занять, відвідування відповідних форм навчального процесу, самостійне доопрацювання окремих тем чи питань, інші форми робіт. Підсумковий бал за результатами ПК визначається під час останнього в навчальному семестрі практичного заняття.

Перелік питань і завдань, що охоплюють весь зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома здобувачів на початку навчального року.

Умови допуску до підсумкового контролю: обов’язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних занять, виконання завдань самостійної роботи.

Максимальна кількість балів при оцінюванні результатів навчання здобувачів у процесі лекційного заняття виставляється за такими критеріями:

- присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у процесі лекції.

Максимальна кількість балів при оцінюванні результатів навчання здобувачів у процесі практичного (семінарського, лабораторного) заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;

- під час тестування – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття;

- у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами та математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Максимальна кількість балів під час оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі написання поточних, проміжних контрольних робіт виставляється за правильні відповіді на всі питання роботи.

Максимальна кількість балів при оцінюванні результатів навчання здобувачів під час контрольного заходу виставляється за правильні відповіді

на всі питання. Максимальна кількість балів під час оцінювання рефератів та презентацій за визначеними темами виставляється відповідно до критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше трьох джерел інформації);
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на літературні джерела;
- за наявність змістовних висновків;
- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

Результати поточного контролю результатів навчання здобувачів (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем у кінці кожного заняття до відома всіх здобувачів і проставляються в «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять» та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Для підсумкового контролю у формі іспиту

Підсумкове оцінювання рівня знань здобувачів з курсу “Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін” здійснюється на основі результатів ПК та ПКЗ за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та накопичувальна 100-бальна

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90 – 100 балів	відмінно
89 – 75 балів	добре
60 – 74 балів	задовільно
26 – 59 балів	незадовільно
0 – 25 балів	неприйнято

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріали та ресурси: дистанційний курс <http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1659>

1) Платформи та сервіси дистанційного навчання: Moodle, Google Classroom, LearningApps, Padlet, **Lore, EduBrite, Cornerstone OnDemand, Versal, Basecamp, Edmodo, Peer 2 Peer University, Coursmos, Stepic** тощо.

2) Платформи електронного навчання: **EdEra, Prometheus, Coursera, EDX, Canvas Network, CyXaPi** та ін.

3) Інтернет-ресурси для онлайн опитувань: Google.com, Uptolike.com, Examinare та ін.

4) Програми презентацій: Microsoft PowerPoint, Open Office Impress, Prezi.

5) Програми тестування: MyTestX, UniTest System, OpenTEST2, HotPotatos, Google forms.

Комп'ютер (ноутбук), програмне забезпечення, підключення до мережі Інтернет.

Також:

1. Контрольно-тестові програми.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Нормативні документи.
4. Підручники.
5. Ілюстративні матеріали.
6. Філософські словники.
7. Правові словники.

8. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін”.

Тема 1. Предмет, структура та завдання курсу “Методологія та методика викладання філософії та суспільних дисциплін”

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Мета, завдання дисципліни, компетенції, яких має набути здобувач у результаті її вивчення.
2. Пріоритет філософії та суспільних дисциплін в навчанні.
3. Взаємозв'язок змісту та логіки загального курсу з філософії та суспільних дисциплін.
4. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти: Освітньо-кваліфікаційні рівні, професійно-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійна програма та державні стандарти освіти.
5. Структураметодології та методики і її місце в навчальному процесі. Концептуальний апарат методології та методики. Основні принципи методики.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Взаємозв'язок педагогіки, дидактики, методології та методики.
2. Учбовий процес як єдність виховання, викладання, учення.
3. Структурний та функціональний аспекти учбового процесу.
4. Сучасні філософсько-гіманітарні методологічні засади систематизації основних принципів навчання та виховання.
5. Моделі систематизації основних предметів навчання та виховання.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.

4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №2. Викладання філософії та суспільних дисциплін як професійної діяльності.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Інноваційність у сучасному освітньому просторі.
2. Педагогічна інноватика у структурі наукового знання з викладання філософії та суспільних дисциплін. Історія виникнення інноваційного навчання.

3. Мотивація навчальної діяльності.

4. Професійна підготовка та діяльність викладача філософії.

5. Функції викладача філософії та його роль.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Педагогічний процес як процес міжособистісної взаємодії та інформаційні технології в навчанні.

2. Зміст діяльності викладача ВНЗ: навчальна, виховна, організаторська, дослідницька функції; творчий характер викладацької діяльності.

3. Структура педагогічних здібностей і ступні педагогічної майстерності.

4. Настанови викладача й стилі педагогічного спілкування.

5. Особистість викладача і викладання філософії; евристичне спілкування із викладачем як носієм філософської культури.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

3. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №3. Принципи активізації учбово-пізнавальної діяльності при викладанні філософії та суспільних дисциплін.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Антиінноваційні бар'єри у професійній діяльності педагога та способи їх подолання.

2. Управління інноваційною педагогічною діяльністю при викладанні філософії та суспільних дисциплін.
3. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності.
4. Проблеми втілення освітньої технології при викладанні філософії та суспільних дисциплін.
5. Предметно орієнтовані технології.
6. Особистісно-орієнтовані технології навчання у ВНЗ.
7. Партнерські технології (технологія співпраці).
8. Організація проблемного навчання.
9. Види інтенсивних технологій.
10. Особливості застосування кейс методу при підготовці здобувачів до інноваційної діяльності.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Психолого-педагогічна сутність інтерактивних методів навчання при викладанні філософії та суспільних дисциплін.
2. Групова робота здобувачів. Інноваційні методи навчання у ВНЗ (групові тренінги, мозкова атака, метод синектики, метод вільних асоціацій, метод кейсів та ін).
3. Технології розвитку критичного мислення.
4. Методика проведення дидактичних ігор у контексті педагогічних інновацій.
5. Синанон-метод як засіб підготовки до професійної діяльності в системі «людина-людина».
6. Мікровикладання, як іноваційний метод навчання здобувачів магістратури у ВНЗ.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.
4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №4. Структура, особливості та функції проведення практичної роботи з філософії та суспільних дисциплін. (з використанням методів технології фасилітаційного навчання)

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Метод «Світове кафе»
2. Мозковий штурм
3. Методика номінальних груп
4. Інформаційна культура педагога-викладача філософії та права у ВНЗ.
5. Технологія відкритого простору
6. Використання методів дискусії (на прикладі проведення практичної роботи з філософії та права у ВНЗ)

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Чому розвиток активності особистості є важливою умовою успішного навчання засобами інформаційних технологій?
2. Які функції викладача в дистанційному навчанні?
3. Дайте власне формулювання дефініції «інформаційна культура» педагога.
4. Розроблення Тренінгу з навчальної дисципліни.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

Тема №5. Інтеграція науково-дослідної роботи викладачів і здобувачів в умовах вищого навчального закладу.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Комунікативна компетентність у структурі дослідницької компетентності здобувачів.
2. Методологічні підходи до реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів.
3. Апробація концепції реалізації науководослідницької діяльності здобувачів вищої освіти на магістерському рівні при викладанні філософії та суспільних дисциплін.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Методологія реалізації викладання в університеті на основі наукових досліджень з права.
2. Концепція реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів

Література:

1. Опейда Л. М. У пошуках смисложиттєвих орієнтирів / Л. М. Опейда // Наук. вісн. СНУ ім. Лесі Українки – Луцьк, 2018. – № 11 (384). – С. 46–50.

2. Опейда Л. М. Від подорожування до філософування: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – № 12 (396). – С.15–18.

3. Опейда Л. М. Цивілізаційні перспективи людства: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – № 13 (397). – С.17–22.

Тема №6. «Кейс-стадії» в активному й інтерактивному навчанні філософів. Методика використання ігрових технологій .

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Методичні підходи до моделювання та структурування кейсів (ситуаційних вправ) і застосування їх у формуванні професійних умінь майбутнього викладача філософії і суспільних дисциплін.

2. Розробка кейсів і ситуативний аналіз .

3. Ігрові імітаційні методи навчання.

4. Ігри для інтенсивного навчання .

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Навички, які розвиває технологія "кейс"?

2. Метод ситуаційного аналізу (ситуаційні завдання й вправи, аналіз конкретних ситуацій (кейс-стаді));

3. Метод інциденту;

4. Метод розбору ділової кореспонденції;

5. Ігрове проектування;

6. Метод ситуаційно-рольових ігор;

7. Метод дискусії.

Література:

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессиональноориентированного обучения [Электронный ресурс] / А. Долгоруков / – Режим доступа

http://www.vshu.ru/lections.php?tab_id=3&a=info&id=2600

2. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

3. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

Тема №7. Види контролю оцінювання знань, умінь і навичок у навчальному процесі при викладанні філософії та суспільних дисциплін.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Організація складання іспитів і заліків при викладанні філософії та суспільних дисциплін.
2. Методичні основи організації тестового контролю знань при викладанні філософії та суспільних дисциплін.
3. Оцінка при семестровому контролі

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Які види контролю використовують у навчальному процесі в вищій школі? Дайте їм характеристику.

Дайте характеристику організації іспитів і заліків при викладанні філософії та суспільних дисциплін.

2. Які загальні критерії оцінювання знань здобувачів на іспиті?
3. З яких елементів складається будь-який тест?
4. Які існують варіанти закритих тестів?
5. Які вимоги до організації процесу тестового контролю знань здобувачів в вищій школі? Дайте їм характеристику.
6. Дайте визначення основним характеристикам тестів.
7. Яка мета тестового контролю? Які функції тестового контролю?

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №8. Філософія як система знань і навчальна дисципліна.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Інтегровані заняття з філософських та інших дисциплін (література, історія, соціологія, політологія, екологія).
2. Мета і принципи викладання філософії.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Структура педагогічних здібностей і ступні педагогічної майстерності.
2. Настанови викладача й стилі педагогічного спілкування.
3. Особистість викладача і викладання філософії; евристичне спілкування із викладачем як носієм філософської культури.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

Тема №9. Методи та етапи наукового дослідження в методиці викладання філософських дисциплін

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Нормативно-правове забезпечення діяльності викладача.
2. Закон України “Про освіту”, навчальний план та програми.
3. Планування діяльності викладача.
4. Тематичне планування.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Основні типи тестів та їх структура.
2. Основні елементи системи методичного забезпечення.
3. Базовий ті супутні рівні методичного забезпечення.
4. Роль практики у філософській освіті.
5. Методичні концепції та якість системи методичного забезпечення.

Література:

1. Опейда Л. М. У пошуках смисложиттєвих орієнтирів / Л. М. Опейда // Наук. вісн. СНУ ім. Лесі Українки – Луцьк, 2018. – № 11 (384). – С. 46–50.

2. Опейда Л. М. Від подорожування до філософування: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – № 12 (396). – С.15–18.

3. Опейда Л. М. Цивілізаційні перспективи людства: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – № 13 (397). – С.17–22.

Тема №10. Педагогічний процес як процес міжособистісної взаємодії та інформаційні технології в навчанні.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Зміст діяльності викладача ВНЗ: навчальна, виховна, організаторська, дослідницька функції; творчий характер викладацької діяльності
2. Структура педагогічних здібностей і ступні педагогічної майстерності.
3. Настанови викладача й стилі педагогічного спілкування.
4. Особистість викладача і викладання філософії; евристичне спілкування із викладачем як носієм філософської культури

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Загальні вимоги та особливості проведення іспиту з філософії.
2. Роль викладача в умовах використання комп'ютерних систем.
3. Основні критерії оцінки праці викладача.
4. Державні стандарти освіти і навчальні плани.
5. Структура навчальних планів.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.
4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №11. Організація навчальних занять з філософії в навчальних закладах.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Аудиторна, дистанційна та позааудиторна робота.
2. Форми організації навчальної діяльності на заняттях з філософських дисциплін (індивідуальна, колективна, робота в малих групах, робота парами)
3. Типологія занять. План заняття. Аналіз заняття.
4. Позакласні форми організації навчання філософії (заняття у бібліотеці, екскурсії, музейні заняття.)

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Основні форми контролю в учбовому процесі.
2. Основні рівні контролю в учбовому процесі.
3. Загальні вимоги та особливості проведення іспиту з філософії.
4. Роль викладача в умовах використання комп'ютерних систем

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.

4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №12. Наочність та використання ТЗН.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Методи навчання. Класифікація методів (за джерелами знань та за характером пізнавальної діяльності учнів).

2. Методи та методичні прийоми.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Методика нормативного навчання.

2. Методика орієнтуючого навчання.

3. Методика продуктивного навчання.

4. Місце методики в гносеологічній класифікації наук.

5. Структура методики як науки.

6. Основні принципи методики викладання філософії.

7. Графічне моделювання у викладанні філософії.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.

4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №13. Педагогічні та інформаційні технології у викладанні філософії.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Педагогічна технологія як сукупність форм організації взаємопов'язаної діяльності викладача та учнів.

2. Графічне моделювання у викладанні філософії.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Єдність виховання, викладання і учення.

2. Взаємозв'язок змісту і логіки курсу філософії.

3. Взаємозв'язок стратегії навчання і стратегії учення.
4. Основні вимоги до викладача філософії.
5. Класифікація методів навчання.
6. Принцип репродуктивного навчання.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.
4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №14. Методи продуктивного навчання.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Проблемне навчання.
2. Ігрові технології (імітаційні, сюжетні, ділові ігри).

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Зміст репродуктивного методу навчання.
2. Принципи проблемного навчання.
3. Зміст проблемного методу навчання.
4. Принципи модульного навчання.
5. Зміст модульного методу навчання

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.
4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №15. Організація перевірки та оцінювання у викладанні філософії.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Види перевірки знань у викладанні філософії: індивідуальна та фронтальна, опитування, практичні завдання, рейтингове оцінювання.
2. Критерії екзаменаційних оцінок по філософським дисциплінам.
3. Основні типи контролю в учбовому процесі.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Основні форми контролю в учбовому процесі.
2. Основні рівні контролю в учбовому процесі.
3. Загальні вимоги та особливості проведення іспиту з філософії.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПШ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПШ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.
4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №16. Форми перевірки знань при викладанні філософії: колоквиум, залік, підсумкова атестація.

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Роль викладача в умовах використання комп'ютерних систем.
2. Форми перевірки знань при викладанні філософії: колоквиум, залік.
3. Форми перевірки знань при викладанні філософії: підсумкова атестація.
4. Основні критерії оцінки праці викладача.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Взаємозв'язок стратегії навчання і стратегії учення.
2. Основні вимоги до викладача філософії.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПШ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПШ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

3. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №17. Методологічні основи активізації навчального процесу. Інноваційні педагогічні технології активізації навчання

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Інноваційні педагогічні технології активізації навчання.
2. Методи та форми активізації навчального процесу.
3. Організація проблемного навчання.
4. Дистанційна система освіти.
5. Відмітні риси модульного навчання.
6. Принципи модульного навчання.
7. Кредитно-модульна технологія навчання.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Форми активізації навчального процесу.
2. Дидактичні засоби активізації процесу навчання.
3. Педагогічні освітні технології.
4. Соціологізаторська і біхевіористська педагогіка.
5. Програмоване навчання.
6. Теорія поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна.
7. Теорія управління процесом засвоєння знань Н. Ф. Талізіню
8. Алгоритмічний процес в педагогіці.
9. Суб 'єкт-суб 'єктні відносини в навчальному процесі.
10. Методи навчання.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові данні (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

3. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №18. Дидактичні основи управління навчальнотворчою діяльністю

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Концептуальні основи управління навчально-творчою діяльністю.
2. Теорія поетапного формування творчого досвіду.
3. Система управління НТД.
4. Педагогічний вплив на розвиток творчої особистості.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Зміст навчально-творчої діяльності (НТД).
2. Об'єкт і предмет дослідження НТД.
3. Зміст управління навчально-творчою діяльністю.
4. Методи управління НТД.
5. Теорія поетапного формування творчого досвіду особистості В. П. Беспалька.

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №19. Особливості діяльності викладача ВНЗ

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи
2. Класифікація стилів педагогічного спілкування за М. Таленом
3. Категорії викладачів залежно від якості володіння майстерністю (мистецтвом) педагогічного спілкування
4. Сутність, складові та зміст педагогічної культури викладача ВНЗ.
5. Педагогічна техніка, особливості її прояву в діяльності викладача вищої школи.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Що розуміють під поняттями «творчість» і «творча особистість»?
2. Який педагогічний вплив на розвиток творчої особистості?
3. Які складові творчої майстерності викладача вищої школи?

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 –

«Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

3. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Тема №20. Особливості методики викладання філософії (прикладний та теоретичний аспекти).

Обсяг навчального часу: 2 год.

План заняття:

1. Визначення мотивації до пізнавальної діяльності у процесі проведення лекцій-есе з філософії

2. Будь-яка методика може передбачати удосконалення та трансформацію.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Лектор, під час викладання філософсько-гуманітарних дисциплін є педагогічним фасилітатором не тільки під час проведення семінарів, але й під час лекції. Чому?

2. Викладання філософії – це не лише передання певних ідей або ознайомлення з результатами наукової творчості лектора, це водночас трансляція особистості, без якої ці ідеї сприймаються як нежиттєві. Чому?

Література:

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

3. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

9.КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ (завдання для поточного контролю)

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.

1. Філософський зміст міфів, казок та легенд.
2. Історія філософської думки давньої Індії.
3. Історія філософської думки давнього Китаю.
4. Історія філософської думки давніх Греції та Риму.
5. Історія філософії середніх віків.
6. Історія філософської думки Ренесансу та Реформації.

7. Історія філософії Нового часу.
8. Філософські течії та напрямки ХХ ст.
9. Філософська думка ХХІ ст.
10. Походження релігії.
11. Первісні вірування (фетишизм, тотемізм, магія, шаманство, анімізм).
12. Поняття, цілі і функції релігії.
13. Структурні елементи релігійного культу, їх характеристика.
14. Закономірності розвитку релігійних вірувань.
15. Етична думка Візантії, етика Київської Русі.
16. Середньовічна етика, етичні погляди мислителів Ренесансу та Реформації.
17. Етика класицизму.
18. Етичні проблеми просвітництва.
19. Етика ділового спілкування.
20. Історичний розвиток етикету і сучасність.
21. Історія естетичних уявлень.
22. Естетична діяльність та естетична свідомість.
23. Естетичні почуття і духовний розвиток людини.
24. Естетичні категорії.
25. Методи філософських досліджень політики держави.
26. Політологія в системі суспільних наук.
27. Система методів дослідження політичних дій і рішень політиків.
28. Політика як соціальне явище.
29. Політичні теорії античних мислителів.
30. Розвиток філософії політики в ХХІ ст.
31. Соціальна структура суспільства.
32. Соціалізація як процес засвоєння соціального досвіду.
33. Філософія соціальних конфліктів і шляхи їх розв'язання.
34. Історія соціології.
35. Суть наукового пізнання, знання та наукового дослідження.
36. Поняття методології та методики наукових досліджень.
37. Філософія і наука в дзеркалі один одного.

10.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Методика викладання як предмет дослідження

Тема 1. Предмет, структура та завдання курсу

1. Проаналізувати багатоманіття моделей викладання філософії та суспільних дисциплін: історичні форми, культурні та національні освітні традиції, плюралізм моделей в межах національних систем освіти.

2. Опрацювати проблему узагальнення та використання емпіричного досвіду викладання філософії та суспільних дисциплін: оцінка ефективності методики, можливість створення освітніх "технологій", особистість викладача та індивідуальний стиль викладання.

3. Зрозуміти методику викладання на рівні теоретичних моделей навчального процесу: інформаційний, діяльнісний, комунікативний підходи.

Тема 2. Методика викладання філософії та суспільних дисциплін в умовах Болонського процесу

Самостійна робота.

Написати есе (обсяг – 1 сторінка) на тему «Болонський процес в Україні»

Література:

Огаркова Тетяна, Болонський процес – ідея "п'ятої свободи" в сучасному суспільстві знань. // <http://www.istu.edu.ua/pro-mntu/mizhnarodni-zvjazki.html#3>

Осадчий Ю. Болонському бути в Україні чи не бути? // <http://www.osvita.org.ua/bologna/vprov/articles/27.html>

Одушкін Остап, Сократ, корупція і Болонський процес (<http://www.osvita.org.ua/bologna/articles/28.html>)

Рашкевич Ю.М. Легенди та міфи Болонського процесу.// <http://www.osvita.org.ua/bologna/articles/26.html>

Рашкевич Юрій, Актуальні завдання впровадження ідей Болонського процесу в Україні.// <http://maidanua.org/static/mai/1245698905.html>

Система методичного забезпечення навчального процесу

Тема 3. Інформаційне забезпечення курсу «Методика викладання філософії та суспільних дисциплін»

Інформаційне забезпечення навчального курсу:.

Зробити:

1.1. Перелік (3-5) та коротка характеристика (2-3) основних підручників та навчальних посібників, обов'язково вказати:

- наскільки зміст посібника відповідає програмі курсу,
- відповідність сучасним вимогам, як змістовним так і формальним,
- зручність в користуванні,
- доступність для здобувачів.

1.2. Перелік періодичних видань, які є фаховими з цієї дисципліни.

1.3. Перелік Інтернет-ресурсів (вказати адреси).

2. Аналіз фрагмента підручника (посібника). Обрати параграф підручника, в якому розкривається одне питання з плану семінарських занять (завдання з методики за 4 курс) та проаналізувати його.

2.1. Звернути увагу на:

- нормативність тексту та наявність авторської позиції,
- наявність та якість визначень основних термінів,
- структурованість тексту,
- рівень складності (популярності),
- наявність та вдалість прикладів,
- стилістичні особливості тексту,

2.2. Обов'язково вказати позитивні та негативні моменти.

2.3. По можливості порівняти з аналогічним параграфом альтернативного посібника.

Тема 4. Організація та методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів.

Підготувати методичну розробку "Аналіз філософського тексту".

1. В межах програми курсу з філософської дисципліни обрати філософський текст для самостійного вивчення.

2. Сформулювати мету завдання, обрати форму представлення результатів (письмова робота, усна доповідь, співбесіда) і підготувати:

2.1. Методичні поради (0,5 с.);

2.2. Перелік завдань;

2.3. Вимоги до оформлення.

3. Підготувати контрольні питання для перевірки якості виконання завдання.

Методика підготовки лекцій та семінарів з філософських дисциплін

Тема 5. Підготовка лекцій з філософських дисциплін. Самостійна робота. Підготувати план-конспект лекції (обсяг – 2 ст.)

1. Автор; назва лекції (тема); назва навчального курсу; де, кому, коли буде прочитана лекція.

2. Мета та завдання лекції.

3. Вступ: перше речення, основні тези, час.

4. Розгорнутий план, його обов'язкові елементи: визначення базових понять, цитати, приклади, висновки.

5. Висновки лекції в повному обсязі.

6. Література, яка була використана при підготовці. Підготувати рецензію на лекцію (обсяг – 1 ст.). Предметом рецензування може стати як лекція здобувача, так і лекція будь-якого викладача.

1. Автор; назва лекції (тема); назва навчального курсу; де, кому, коли була прочитана лекція.

2. Самооцінка успішності: принципове досягнення мети й виконання завдань.

3. Самооцінка ораторського мистецтва: характеристики мовлення, робота з аудиторією, керування часом, контроль за динамікою та ритмікою змістовного навантаження.

4. Аналіз розкриття складних питань: рівень сприйняття, вдалість прикладів, можливі альтернативні підходи до проблеми.

5. Аналіз проблемних ситуацій, які виникли під час лекції (причини й способи розв'язання): психологічних, змістовних, комунікативних.

6. Аналіз помилок: змістовне наповнення лекції, форма представлення, способи пояснення, робота з аудиторією.

7. Авторські здобутки.

8. Завдання на майбутнє.

Тема 6. Методика підготовки та проведення філософського семінару
Підготувати методичну розробку "Семінарське заняття" з курсу "Філософія".

1. Автор; назва семінару (тема); назва навчального курсу; де, для кого буде проведене семінарське заняття.

2. Мета та завдання семінару.

3. Форма проведення і система оцінювання.

3. План семінару: перелік питань з коротким поясненням та посилання на рекомендовану літературу (номер джерела й сторінки).

4. Вступне слово (обсяг 0,5 с.).

5. Заключне слово (обсяг 0,5 с.).

6. Ключові терміни (глосарій): дати робоче визначення поняттям (3-7).

7. Проблемні питання: мінімум одне до пункту плану.

8. Список літератури.

9. Оцінка результату: рівень підготовки та активності студентів, проблемні ситуації, недоліки. Організація та методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів.

1. СРС в умовах болонського процесу.

2. Основні форми СРС: підготовка до аудиторних занять, виконання завдань, підготовка письмових робіт.

3. Проблеми підготовки методичних матеріалів для СРС: варіабельність завдань, індивідуальний підхід, постійне оновлення.

4. Робота над філософськими текстами як основа СРС.

5. Робота над правовими текстами

5. Консультація як форма забезпечення ефективності СРС.

6. Науково-дослідницька діяльність студентів як елемент СРС.

11. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СПІВБЕСІДИ З ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА
СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»

1. Еволюція методики викладання філософи.

2. Методика нормативного навчання.

3. Методика орієнтуючого навчання.

4. Методика продуктивного навчання.

5. Місце методики в гносеологічній класифікації наук.

6. Структура методики як науки.

7. Основні принципи методики викладання філософії.

8. Графічне моделювання у викладанні філософії.

9. Єдність виховання, викладання і учення.

10. Взаємозв'язок змісту і логіки курсу філософії.

11. Взаємозв'язок стратегії навчання і стратегії учення.

12. Основні вимоги до викладача філософії.

13. Класифікація методів навчання.

14. Принцип репродуктивного навчання.

15. Зміст репродуктивного методу навчання.
16. Принципи проблемного навчання.
17. Зміст проблемного методу навчання.
18. Принципи модульного навчання.
19. Зміст модульного методу навчання.
20. Структура вільного часу і проблема самоосвіти.
21. Основні типи завдань в курсі філософії.
22. Критерії екзаменаційних оцінок по філософським дисциплінам.
23. Основні типи контролю в учбовому процесі.
24. Основні форми контролю в учбовому процесі.
25. Основні рівні контролю в учбовому процесі.
26. Загальні вимоги та особливості проведення іспиту з філософії.
- 27 Роль викладача в умовах використання комп'ютерних систем.
28. Основні критерії оцінки праці викладача.
- 29 Державні стандарти освіти і навчальні плани.
- 30 Структура навчальних планів.
31. Робочі програми і навчальні плани.
- 32 Нормативний аспект навчально-виховного процесу.
33. Основні типи тестів та їх структура.
34. Основні елементи системи методичного забезпечення.
35. Базовий ті супутні рівні методичного забезпечення.
36. Роль практики у філософській освіті.
37. Методичні концепції та якість системи методичного забезпечення.

12.СЛОВНИК ОСНОВНИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕРМІНІВ

Абсолют [лат. *absolutus* – довершений , необмежений] – вічна, незмінна, нескінченна духовна першооснова світу; основна характеристика Бога в середньов. його осмисленні, яка передбачає доведення позитивних якостей Бога до гранично можливого стану повноти та досконалості.

Агностицизм [грец. *agnostos* – недоступний для пізнання] – філос. вчення, яке заперечує можливість пізнання суті речей та закономірностей розвитку дійсності.

Антропосоціогенез – тривалий істор. процес виникнення соц. форми руху матерії, становлення і формування людини і суспільства.

Базис [грец. *basis* – основа] – 1) у марксистській концепції: сукупність виробничих відносин, що складають екон. структуру даного суспільства; 2) головне, на чому будується що-небудь, сутність чого-небудь.

Буття – філос. категорія, яка позначає реальність, що існує об'єктивно, поза і незалежно від свідомості людини.

Відображення – загальна властивість матерії, що полягає у відтворенні ознак, властивостей і відношень об'єкта, що відображається.

Відчуття – відображення у свідомості людини окремих властивостей предметів і явищ, які безпосередньо впливають на органи відчуття.

Властивість – сторона предмета, яка обумовлює його відмінність або подібність з ін. речами.

Гіпотеза [грец. *hypothesis* – підстава, припущення] – форма розвитку науки; спосіб пізнавальної діяльності, побудови можливого, проблемного знання, в процесі якого формулюється одна з можливих відповідей на питання, що виникло протягом дослідження.

Гуманізм [лат. *humanus* – людський, людяний] – напрямок сусп. думки, що виник в епоху *Відродження* , згідно з яким людина розглядається як вища цінність, захищається її свобода і всебічний розвиток.

Деїзм [лат. *deis* – бог] – філос. вчення, згідно з яким Бог є безособова першопричина світу, яка знаходиться поза природою та соціумом і не втручається в їхній розвиток.

Діалектика [грец. *dialektike* – мистецтво вести бесіду] – наука про найзагальніші закони розвитку природи, суспільства та мислення; метод пізнання дійсності в її суперечливості, цілісності, розвитку; процес розвитку чого-небудь у всій різноманітності його форм і у всій його суперечливості.

Дуалізм [лат. *dualis* – подвійний] – філос. вчення, протилежне монізму, яке виходить з визнання рівноправними, такими, що не зводяться одне до одного, двох субстанцій, начал: духу та матерії, ідеального та матеріального.

Дух [лат. *spiritus* – букв.: подув, подих, запах] – у широкому смислі поняття Д. тотожне ідеальному, свідомості, на відміну від матеріального начала; у вузькому смислі поняття Д. адекватне поняттю мислення.

Елемент [лат. *elementum* – стихія, початкова речовина] – філософ. категорія для позначення частин цілого, які знаходяться між собою у взаємозв'язку.

Емпіризм [грец. *empeiria* – дослід] – напрямок у теорії пізнання, який визнає чуттєве дослідження джерелом знання і вважає, що зміст знання може бути представленим або як описання цього дослідження, або зведеним до нього.

Єдине – філософ. поняття, що означає початок неподільності, єдності й цілісності як реально суцього (речі, душі, свідомості, мови, особистості тощо), так і віртуального планів буття (поняття, закону, числа).

Життя – сутнісна ознака біологічної та сусп. форм руху матерії. Найважливішими її властивостями є: подразливість, розвиток, здатність розмножуватися, в основі яких лежать процеси самооновлення, пов'язані з підтриманням живою системою своєї цілісної організації шляхом обміну з навколишнім середовищем речовиною, енергією та інформацією.

Закономірність – більш широке, порівняно із законом, поняття. Якщо закон проявляється суворо в конкретних умовах, то З. проявляється як взаємозв'язок низки законів.

Заперечення – філософ. категорія, яка виражає певний тип відношення між двома послідовними стадіями, станами об'єкта, який розвивається. Це відмирання старого, того, що віджило, не відповідає умовам, які змінились.

Ідеалізм [грец. *idea* – поняття] – філософ. напрямок, який віддає перевагу у причинно-генетичному відношенні ідеї, духу, свідомості, а не матерії.

Ідеальне [грец. *idea* – ідея, образ] – філософ. поняття, що характеризує загальну властивість усіх образів свідомості і полягає у тому, що вони містять інформацію про об'єкти дійсності, але не мають матеріальності ані об'єктів, ані людського мозку.

Ідея [грец. *idea* – ідея, поняття] – уявлення, яке розуміється також як форма духовно-пізнавального відображення певних закономірних зв'язків та відношень зовнішнього світу, спрямована на його перетворення. За своєю логічною будовою І. є формою мислення, різновидом поняття, зміст якого своєрідно поєднує в собі як об'єктивне знання про наявну дійсність, так і суб'єктивну мету, спрямовану на її перетворення.

Існування – поняття, що вживається для характеристики зовнішніх виявів буття, речі або явища. Онтологічно поняття І. протистоїть категорії “сутність”.

Істина – адекватне відображення об'єкта суб'єктом, який, пізнаючи, відтворює його таким, яким він існує сам по собі, поза і незалежно від людини та її пізнання.

Категорія [грец. *kategoria* – висловлення, ознака, властивість] – найзагальніше, основне наукове поняття, що відображає суттєві властивості і відношення предметів та явищ, котрі мають достатньо великий ступінь спільності.

Кількість – така визначеність, у якій виражаються відмінності однакісних речей або спільність різнокісних речей, явищ.

культура – сукупність осмисленої творчої діяльності людей; багатофункціональна система, що містить різноманітні аспекти людської діяльності. К. – категорія для позначення створеного людьми штучного середовища проживання й самореалізації, яка виступає джерелом регулювання соц. взаємодії.

Логос [грец. *logos* – слово, поняття, розум, закон] – у давньогрец. філософії: загальний закон, основа світу, його порядок і гармонія; в ідеалістичній філософії: духовний першопочаток, світовий розум, абсолютна ідея.

Людина – істота, яка має певні потреби, задовольняє їх у процесі виробництва завдяки спілкуванню й здатності свідомо, цілеспрямовано перетворювати світ і саму себе; вищий ступінь еволюції живих організмів на Землі, суб'єкт сусп.-істор. діяльності і культури.

Матеріалізм [лат. *materialis* – речовий] – філософ. напрямок, протилежний ідеалізму у вирішенні головного питання філософії. М. виходить із первинності матерії і вторинності духовного, ідеального.

Матеріальне – характеристика буття, яка вказує на його об'єктивно-реальне, тобто незалежне від свідомості існування. М. протилежне ідеальному.

Матерія [лат. *materia* – речовина] – філософ. категорія для позначення об'єктивної реальності, всього того в об'єктивній реальності, що впливає тим чи ін. чином на людину, спричиняючи відчуття.

Метафізика [грец. *meta* – після і *physika* – букв.: те, що після фізики] – спосіб мислення і метод пізнання, який розглядає предмети і явища поза їх внутрішнім зв'язком і розвитком, не осягає внутрішні протиріччя як джерело саморуху, а також безперервність і стрибкуватість розвитку в їх органічній єдності.

Метод [грец. *methodos* – шлях дослідження] – спосіб організації практичного і теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями відповідного об'єкта.

Мислення – вища форма активного відображення об'єктивної реальності, яка полягає у цілеспрямованому, опосередкованому і узагальненому пізнанні суб'єктом суттєвих зв'язків і відношень предметів та явищ, у створенні нових ідей, у прогнозуванні явищ та дій.

Міра – певний кількісний інтервал, у межах якого предмет зберігає свою якість. М. – кількісні межі існування предмета.

Монізм [грец. *monos* – один, єдиний] – протилежний дуалізму і плюралізму філософ. принцип пояснення різноманітності світу як прояву єдиного начала – матерії або руху. Матеріалісти началом, основою світу вважають матерію. Ідеалісти єдиним началом усіх явищ вважають дух, ідею тощо.

Наслідок – філософ. категорія для позначення явища, процесу, які обумовлені ін. явищами, процесами.

Необхідність – філософ. категорія, яка відображає внутрішні, стійкі, суттєві зв'язки явищ і визначає їх закономірну зміну і розвиток. Н. існує у природі й суспільстві у формі об'єктивних законів. Непізнані закони проявляються як “сліпа” необхідність.

Номіналізм [лат. *nomina* – назва, ім'я] – напрямок у середньовічній філософії, який вважає поняття лише іменами. На противагу реалізму, номіналісти стверджували, що реально існують лише окремі речі з їх індивідуальними якостями.

Номос [грец. *nomos* – закон] – в ант. філософії: універсальна, безособова сила, що підпорядковує своїй владі відношення людей і оберігає все краще, найцінніше, що є у людському житті.

Об'єкт [лат. *objectum* – предмет] – те, на що спрямована пізнавальна і перетворювальна діяльність людини (суб'єкта).

Об'єктивна реальність [лат. *objectum* – предмет] – буття поза свідомістю; найзагальніше визначення матеріального світу.

Об'єктивне [лат. *objectum* – предмет] – характеристика природної і соц. дійсності як такої, що існує поза і незалежно від свідомості суб'єкта.

Пантеїзм [грец. *pan* – все і *theos* – бог] – філософ. вчення, яке ототожнює Бога та світ. П. існував у двох формах: натуралістичний П., який наділяв природу якостями живого, божественними властивостями і розчиняв Бога у природі, та містичний П. – все у Богові, тобто розчиняв природу у Богові.

Патристика [грец. *pater* – батько] – сукупність теологічних, філософ. і соц.-політ. доктрин христ. богословів II-VIII ст.

Пізнання – вища форма відображення об'єктивної дійсності; процес збагачення людини новим знанням; сусп.-істор. процес творчої діяльності людей, який формує їх знання на основі яких виникають цілі й мотиви людських дій.

Позитивне право – діюча система правових норм, відносин і присуджень.

Поняття – форма мислення, у якій виражаються властивості, зв'язки і сторони предмета, що повторюються.

Правова інтерсуб'єктивність – відмінна риса сучасних концепцій природного права; спосіб осмислення права, згідно з яким зміст права виводиться із взаємодії правосуб'єктів.

Правова реальність – поняття для позначення особливого автономного світу права з його законами, логікою функціонування та розвитку, “базисними конструкціями”, а також способом їхнього зв'язку в одне ціле.

Правовий об'єктивізм – спосіб осмислення права, що вбачає джерела права в об'єктивному світі, у соц. реальності.

Правовий позитивізм – спосіб осмислення права, що зводить багатогранну правову реальність до позитивного права; ґрунтується на емпіричному пізнанні права, стверджує відносність правових норм і

цінностей, ціннісну нейтральність права і вважає право похідним лише від волі держави.

Правовий суб'єктивізм – спосіб осмислення права, згідно з яким зміст права вбачається у свідомості суб'єкта, ідеї права.

Практика [грец. *praktikos* – діяльний] – матеріальна, чуттєво-предметна, цілеспрямована діяльність людини, основний зміст якої полягає в освоєнні і перетворенні природних і соц. об'єктів. П. складає всезагальну основу, рушійну силу розвитку людського суспільства і пізнання.

Природно-правове мислення – одна з ключових парадигм філософ.-правового і юрид. мислення, що спирається на ідею універсальних ціннісних принципів, здатних бути мірилом справедливості законоположень, встановлених державою.

Причина – філософ. категорія для позначення явища, процесу, які обумовлюють, викликають ін. явище, процес.

Простір – одна з основних об'єктивних форм існування матерії. Поняття П. характеризує розташування матеріальних об'єктів один відносно ін., виражає протяжність тіл, їх співіснування.

Протилежність – одночасно існуючі у предметах і явищах сторони або тенденції, притаманні об'єкту як системі, які взаємно передбачають і в той же час виключають, заперечують одна одну.

Протиріччя – активне взаємовідношення, взаємодія протилежностей, їх єдність і протидія.

Раціоналізм [лат. *ratio* – розум] – 1) напрямок у теорії пізнання, який визнає розум основою пізнання і поведінки людей; 2) філософ. напрямок, згідно з яким основним джерелом та критерієм достовірності знань є розум.

Реалізм середньовічний – напрямок у середньов. філософії, який стверджував, що загальні поняття мають реальне існування і передують існуванню одиничних речей.

Релятивізм [лат. *relativus* – відносний] – заперечення існування об'єктивного змісту знання, впевненість в існування тільки відносних істин.

Рефлексія [лат. *reflexio* – звернення назад] – унікальна здатність людської свідомості (і думки) у процесі сприйняття дійсності сприймати і себе саму; внаслідок цього людська свідомість постає водночас і як самосвідомість, як думка про думку, як знання про саме знання.

Розвиток – 1) вищий тип руху, при якому відбувається незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів від одного якісного стану до ін.

Рух – спосіб існування матерії, її всезагальний атрибут. Р. – будь-яка зміна у природі і суспільстві. Матерія без Р. не існує, оскільки не існує і Р. без матерії.

Свідомість – одне з основних понять філософії, психології і соціології, яке означає вищий рівень відображення об'єктивної дійсності, притаманний лише людині. С. – продукт сусп.-істор. розвитку, функціональна властивість

мозку, ідеальне відображення дійсності, регулятор цілеспрямованої діяльності людини.

Світогляд – сукупність поглядів, оцінок, принципів, що визначають найзагальніше бачення, розуміння світу, місця у ньому людини, її істор. походження і призначення.

Сенсуалізм [лат. *sensus* – почуття] – філософ. вчення, яке визнає відчуття єдиним джерелом достовірних знань; напрямок у теорії пізнання, згідно з яким чуттєвість є головною формою достовірного пізнання.

Система – філософ. категорія для позначення цілісної сукупності елементів, у якій усі елементи настільки щільно пов'язані між собою, що виступають щодо навколишніх умов та ін. систем як єдине ціле.

Структура – філософ. категорія для позначення відносно стійких зв'язків елементів цілого, система відношень елементів у межах даного цілого.

Суб'єкт [лат. *subjectus* – той, що знаходиться знизу, лежить в основі] – активно діючий, такий, що володіє свідомістю та волею, індивід або соц. група.

Субстанція [лат. *substantia* – сутність] – одне з центральних понять новоєвроп. філософії, яке означає таку основу світу, яка охоплює та пронизує собою всі форми та явища дійсності, є самодостатньою і не потребує для свого буття ніяких ін. джерел або причин; першооснова, сутність всіх речей і явищ, причина самої себе.

Суспільна свідомість – філософ. категорія, яка відображає духовну сторону життя суспільства, систему ідей, теорій, поглядів, почуттів, настроїв, які стихійно виробляються соц. групами, класами, націями під впливом їх повсякденного життя.

Суспільне буття – філософ. категорія, яка відображає матеріальну сторону життя суспільства, систему матеріальних відносин, що визначають в результаті суспільну свідомість.

Суспільство – відокремлена від природи частина матеріального світу, яка являє собою форму життєдіяльності людей, що істор. розвивається.

Сутність – філософ. категорія, яка виражає внутрішні, глибинні зв'язки, становить основу предмета.

Схоластика [грец. *scholastikos* – шкільний, вчений] – 1) середньов. реліг. філософія, що з'єднує теолого-догматичні передумови з раціоналістичною методикою й інтересом до формально-логічних проблем; 2) формальні знання, відірвані від життя та практики.

Теїзм [грец. *theos* – бог] – реліг. концепція, що виходить з існування особистісного, зовнішнього щодо світу Бога, який створив світ і керує ним.

Теологія [грец. *theos* – Бог і *logos* – поняття] – богослов'я, теоретична складова реліг. віровчення, покликана узгоджувати між собою основні догми релігії та пояснювати їх.

Тотожність – відношення речі самої до себе та до ін. речей, сторонами якого є подібні властивості, сили, тенденції.

Трансцендентальний [лат. *transcendo* – що виходить за межі] – здобутий не з зовнішнього досвіду, а споконвічно властивий людському розуму, людській свідомості.

Трансцендентний [лат. *transcendens* – той, що виходить за межі] – потойбічний, надчутливий, метафізичний; протилежний іманентному.

Уявлення – відтворення у свідомості чуттєво-наглядного образу предмета чи явища об'єктивної реальності, які у даний момент не сприймаються, але сприймалися раніше.

Феномен [грец. *phainomenon* – те, що являється] – 1) у матеріалістичній філософії: те саме, що і явище; в ідеалістичній філософії: суб'єктивний зміст нашої свідомості, що не відображає об'єктивну дійсність; 2) рідкісне, незвичайне явище або видатна, виключна в якому-небудь відношенні людина.

Філософія [грец. *philosophia* від *phileo* – любов і *sophia* – мудрість] – система ідей, поглядів на світ і на місце в ньому людини; наука про найзагальніші закони розвитку природи, суспільства і мислення.

Філософія права – філософ. вчення про право, яке відповідає на питання, що виникають у правовій сфері методом філософії; комплексна, суміжна дисципліна, що знаходиться на стику філософії і юриспруденції.

Форма [лат. *forma* – зовнішній вигляд] – філософ. категорія, яка позначає спосіб зовнішнього прояву змісту, а також спосіб зв'язку елементів змісту.

Цивілізація [лат. *civilis* – громадський] – 1) рівень сусп. розвитку, матеріальної і духовної культури; 2) сучасна світова культура; 3) у культурно-істор. періодизації, прийнятій у науці XVIII-XIX ст.: третій ступінь сусп. розвитку, наступний за варварством (перший ступінь – дикість) (введений Л. Морганом, Ф. Енгельсом).

Ціле – філософ. категорія для позначення предмета, який складений із часток.

Цілісність – внутрішня єдність об'єкта, віддиференційованість його від навколишнього середовища, а також сам об'єкт, що має такі властивості.

Цінність – поняття, яке вказує на людське, соц. і культурне значення певних явищ дійсності; соц. схвалені більшістю людей уявлення про те, що таке добро, справедливість, патріотизм, романтична любов, дружба тощо.

Час – одна із основних об'єктивних форм існування матеріальної реальності, яка характеризує тривалість існування процесів і явищ, послідовність зміни станів у розвитку всіх матеріальних систем.

Чуттєве пізнання – безпосереднє відображення у свідомості людини зовнішніх сторін, властивостей предметів і явищ об'єктивного світу за допомогою органів відчуття.

Явище – філософ. категорія для позначення у предметі, процесі того, що безпосередньо виявляється, постає перед нами. Являє собою зовнішню більш змінну і рухливу сторону предмета, процесу.

Якість – 1) об'єктивна і всезагальна характеристика об'єктів, що проявляється у сукупності їх властивостей; 2) як філософ. категорія, поряд з категорією *кількість*, відображає важливу сторону об'єктивної дійсності.

13. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
3. Свендсен Л. Фр.Г. Філософія самотності.- К.: Ніка-Центр, 2017.
4. Флек Л. Як постає та розвивається науковий факт. Вступ про вчення про мисленнєвий стиль і мисленнєвий колектив.- Чернівці: Книги-XXI, 2019.- 206 с.

Допоміжна

4. Prometheus : платформа масових відкритих онлайн курсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://prometheus.org.ua/>
5. Креативність та освіта: чому це має значення // ВИЩЕ : Спільнота для навчання та викладання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gohigher.org/creativity_and_education
6. Опейда Л. М. У пошуках смисложиттєвих орієнтирів / Л. М. Опейда // Наук. вісн. СНУ ім. Лесі Українки – Луцьк, 2018. – № 11 (384). – С. 46–50.
7. Опейда Л. М. Від подорожування до філософування: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – № 12 (396). – С.15–18.
8. Опейда Л. М. Цивілізаційні перспективи людства: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – № 13 (397). – С.17–22.

Електронні інформаційні ресурси

- 1.www.onu.edu.ua
- 2.www.philosoph.onu.edu.ua
- 3.<http://education-ua.org/ru/articles/513-rebranding-filosofiji-tse-pravilno-bofilosofiyu-slid-vzhivati-yak-brendi>
- 4.<http://www.filosof.com.ua> Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України .
- 5.<http://elibrary.nubip.edu.ua/2579/1/Філософія.pdf> Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2005. — 592 с.

6.<http://uars.info> Українське Релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. Сковороди НАН України

Навчальне видання

«Методологія та методика викладання філософії та суспільних
дисциплін»

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**підготовки здобувачів
другого (магістерського)**

рівня вищої освіти

(вказати рівень вищої освіти)

спеціальності 033 Філософія

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою

Філософія

(назва освітньої програми)

мова навчання: українська

Укладачі:

- кандидат філософських наук, доцент **Степанов В.В.**

Рецензенти:

- доктор філософських наук, професор кафедри охорони праці та екологічної безпеки ННПП УПА Богданова Н.Г.

- доктор філософських наук, професор кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін, Донбаського державного педагогічного університету Ємельяненко Г.Д.

Відповідальний за випуск: доктор філос. наук, проф. **Мозговий Л.І.**

Підписано до друку 07.06.2021 р.

Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. 7,75.

Тираж 50 прим. Зам. №2066.

Підприємець Маторін Б.І.

84116, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19.

Тел./факс +38 06262 3-20-99; +38 050 518 88 99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України від 24.03.2008 р.
